

Dělbá moci v demokratickém právním státě

Pro uspořádání společného života máte určité možnosti. Napište ke každé možnosti aspoň jednu výhodu a jednu nevýhodu. Nakonec zakroužkujte možnost, kterou považujete za nejlepší a vysvětlíte proč.

Možnosti společenského uspořádání se nazývají formy vládnutí. Fungují v malých komunitách (vy na ostrově) i ve velkých společenstvích (celé státy jako třeba ČR). Přiřaďte správné názvy jednotlivých forem vládnutí k jednotlivým popisům.

Formy vládnutí

A: Jednotlivec nebo skupina, která se prokáže být nejsilnější, vede komunitu a má neomezenou moc nade všemi. Demokratická práva (svoboda tisku, projevu) jsou omezená nebo zrušená. Existuje pouze jedna nebo žádná politická strana, volby jsou nesvobodné nebo se nekonají. Komunita se řídí rozhodováním osob, které vládou a nemá právo přicházet s vlastními návrhy nebo vládnoucí osoby kontrolovat.	Název:
	Výhody:
	Nevýhody:
B: Moc vychází z lidu. Vládu nevykonává přímo lid, ale vládne nepřímo prostřednictvím voleb do lidových shromáždění (parlament) si vybírá zástupce, kteří přeneseně vykonávají moc. Rozhodnutí státu provádějí volení zástupci lidu. Nejsme-li s jejich rozhodnutími spokojeni, lze v dalších volbách volit jiné a rozhodnout se pro jiný společenský směr.	Název:
	Výhody:
	Nevýhody:
C: Každý jedinec se přímo podílí na společenském rozhodování komunity. Hlasuje pomocí referend o důležitých otázkách týkajících se soužití v komunitě.	Název:
	Výhody:
	Nevýhody:
D: Komunita si zvolí vládce, který vládne komunitě až do smrti. Když vládce onemocní, zestárne nebo zemře, stane se nástupcem jeho potomek.	Název:
	Výhody:
	Nevýhody:

Formy vládnutí s řešením

A: Jednotlivec nebo skupina, která se prokáže být nejsilnější, vede komunitu a má neomezenou moc nade všemi. Demokratická práva (svoboda tisku, projevu) jsou omezená nebo zrušená. Existuje pouze jedna nebo žádná politická strana, volby jsou nesvobodné nebo se nekonají. Komunita se řídí rozhodováním osob, které vládou a nemá právo přicházet s vlastními návrhy nebo vládnoucí osoby kontrolovat.	Název: Diktatura
	Výhody: Existují jasná a rychlá rozhodnutí. Nevýhody: Jedna osoba nebo malá skupina lidí rozhoduje za všechny. Většina nemá žádná práva ani moc.
B: Moc vychází z lidu. Vládu nevykonává přímo lid, ale vládne nepřímo prostřednictvím voleb do lidových shromáždění (parlament) si vybírá zástupce, kteří přeneseně vykonávají moc. Rozhodnutí státu provádějí volení zástupci lidu. Nejsme-li s jejich rozhodnutími spokojeni, lze v dalších volbách volit jiné a rozhodnout se pro jiný společenský směr.	Název: Zastupitelská demokracie
	Výhody: Každý spolurozhoduje/volí, celý národ je zastoupen. Každý může ve volbách sám kandidovat. Zástupci mají čas a prostředky získat odborné znalosti nutné pro kvalitní rozhodování. Nevýhody: Volení zástupci nemusí vždy splnit, co slíbili před volbami. Volič může v průběhu volebního období změnit názor. Možná neexistuje žádný zástupce, pro kterého bude volič hlasovat.
C: Každý jedinec se přímo podílí na společenském rozhodování komunity. Hlasuje pomocí referend o důležitých otázkách týkajících se soužití v komunitě.	Název: Přímá demokracie
	Výhody: Každý je přímo zapojen do společenského rozhodování. Nevýhody: Občané nejsou dostatečně informováni o tématu referenda, proto mohou být ovlivněni lživou kampaní. Referenda mají závažný charakter, proto jsou rozhodnutí učiněná jejich prostřednictvím těžce zvrátitelná. Společenské rozhodování trvá dlouho a je časově náročné.
D: Komunita si zvolí vládce, který vládne komunitě až do smrti. Když vládce onemocní, zestárne nebo zemře, stane se nástupcem jeho potomek.	Název: Monarchie
	Výhody: Jedná osoba v krátké době činí jasná a jednoznačná rozhodnutí.

	<p>Nevýhody: Změní-li se hlas lidu a nepovažuje-li vládnoucí osobu za vhodného vládce, neexistuje žádný způsob, jak ho vyměnit. Není možné rozhodovat o nástupcích, hlasuje se pouze jednou na začátku. Pak lid ztrácí vliv.</p>
--	---

Dělba moci

Princip oddělení moci ve státě eliminuje riziko, aby jedna osoba nebo malá skupina osob, soustředila ve svých rukou neomezenou moc. Dělba moci je podstatnou složkou demokratického vládnutí. V případě demokratických států Evropské unie se jedná o funkční oddělení **zákonodárné, výkonné a soudní moci**, které se říká **horizontální**. Jednotlivé větve moci jsou vybaveny kompetencemi, které umožňují vzájemnou kontrolu složek moci. Složky moci nejsou striktně odděleny, ale personální provázaností se vzájemně vyvažují a doplňují. Tři složky moci jsou samostatné, aby si žádná z nich nemohla přisvojit pravomoci ostatních.

Zákonodárnou moc v ČR představuje Parlament, který je tvořený dvěma komorami – Poslaneckou sněmovnou a Senátem. V ČR máme 200 poslanců a 81 senátorů. Vedle schvalování zákonů a ústavy představuje důležitou funkci parlamentu kontrola vlády. V ČR náleží Poslanecké sněmovně, která vládě vyjadřuje důvěru a nedůvěru. Vláda pak odvíjí od Poslanecké sněmovny svou legitimitu. Domnívají-li se poslanci, že vláda vykonává svou funkci špatně a odchyluje se od vůle občanů vyjádřené ve volbách, mohou jí poslanci vyjádřit nedůvěru a připravit tak půdu k sestavení nové vlády.

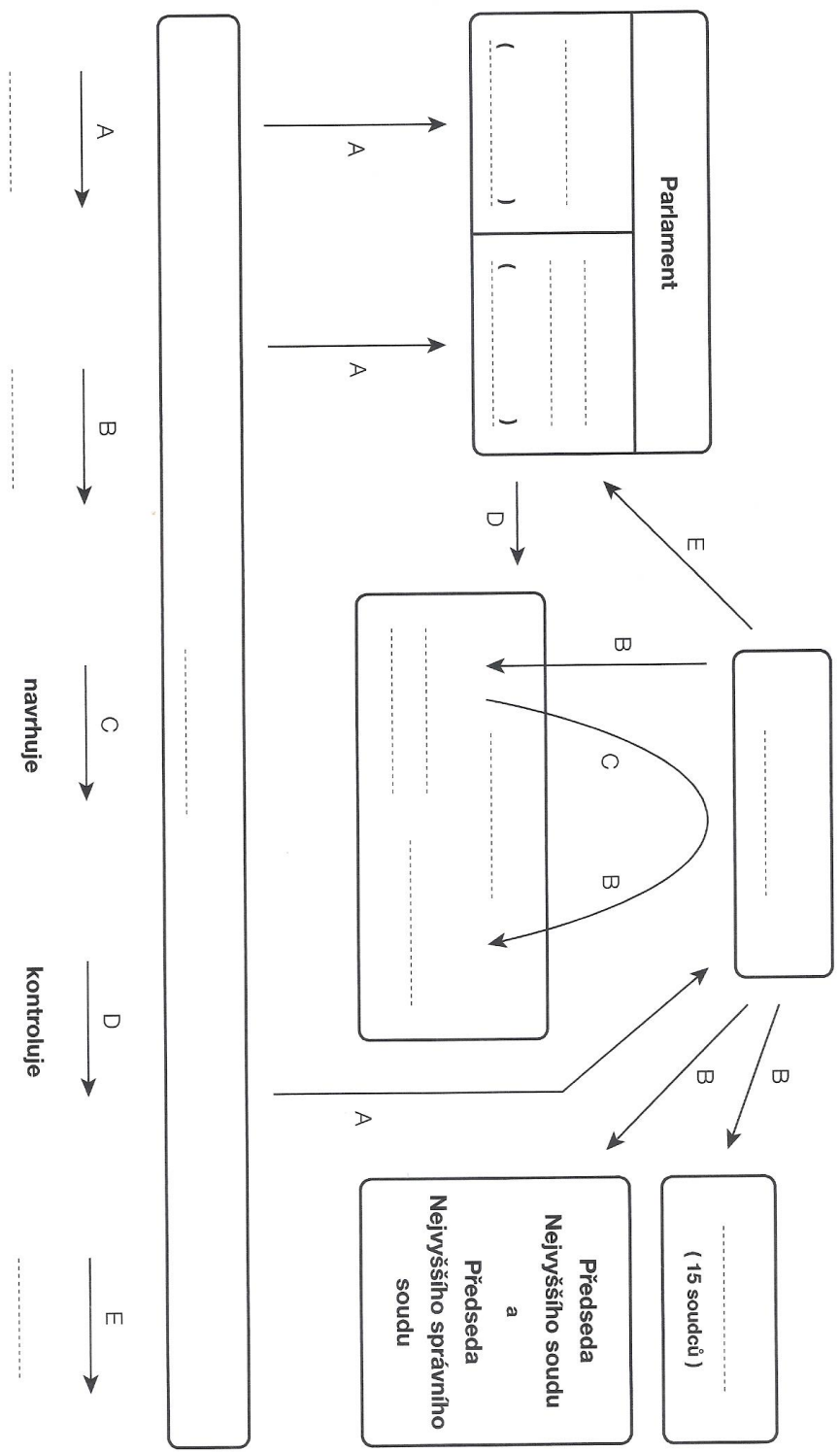
Výkonná moc je v ČR rozdělena mezi vládu a prezidenta. Úkolem **vlády** je spravovat stát podle platných zákonů. V jejím čele stojí premiér, dalšími členy jsou ministři, které premiér navrhuje. Vláda uskutečňuje své záměry s pomocí návrhů nových zákonů, které navrhuje Parlamentu. **Prezident** je hlavou státu, ale není ze své funkce odpovědný. Je volen lidem v přímých volbách. Jmenuje premiéra a ministry, vláda však musí po svém jmenování žádat o důvěru sněmovny. Prezident může Parlamentu vrátit schválené zákony. Parlament je ale může přehlasovat. Prezident jmenuje soudce Ústavního soudu nebo členy rady České národní banky.

Soudní moc je vykonávána soustavou soudů, kterým je Ústavou zajištěna nezávislost. Úkolem soudů je chránit dodržování práva. Zvláštní místo náleží **Ústavnímu soudu**, který posuzuje, zda nedochází k porušování Ústavy, a může rušit protiústavní zákony. Posuzuje případnou obžalobu prezidenta z velezrady. Ústavní soudce jmenuje prezident ve souhlasem Senátu.

Rozdělení moci ve státě přispívá **vertikální dělba moci**, která přispívá k omezení možnosti řídit veřejné záležitosti z jednoho centra. Občané si vedle ústřední společenské reprezentace volí zastupitele na úrovni obcí a krajů do **obecních a krajských zastupitelstev**.

DĚLBA MOCI V ČESKÉ REPUBLICE

PRACOVNÍ LIST

DĚLBA MOCI V ČESKÉ REPUBLICE

LIST S ŘEŠENÍM

